

Internetconsultatie Verzamelwet gegevensverwerking VWS III **Reactie Gemeente Rotterdam**

Jeugdwet

Voor de Jeugdwet is de consequentie dat o.g.v. gewijzigd artikel 7.4.3a, het bereik van verwerking van persoonsgegevens als volgt wordt verruimd: *het college verstrekt kosteloos gegevens aan Onze Ministers ten behoeve van de verwerking, bedoeld in artikel 7.4.1, eerste lid. Deze verstrekking kan zowel een structureel als incidenteel karakter hebben.*

De bedoelde kosteloze gegevensverstrekking door het college aan het Rijk betreft dus na wetswijziging óók *gegevens die betrekking hebben op de toegang tot jeugdhulp, preventie, Veilig Thuis, de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering teneinde een zorgvuldig en samenhangend jeugdbeleid te kunnen voeren en hun stelselverantwoordelijkheid te kunnen waarborgen.*

Anders dan bij de voor de Wmo voorgestelde wijzigingen, betreft dit geen verruiming voor een breed, onbepaald doel, maar voor een aantal duidelijk omliggende categorieën (jeugdhulp, preventie ...). Het doel is volgens de MvT vooral het betrekken van data die het "Inlichtingenbureau" voor gemeenten verwerkt. Het gaat hierbij specifiek om data uit het elektronisch berichtenverkeer Jeugdwet (iJW) tussen het college enerzijds en jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en gekwalificeerde gedragswetenschappers, alsmede het toewijzen, factureren en declareren, en leveren van producten, diensten of resultaten. Het Rijk wil deze data graag nader analyseren.

Gemeente Rotterdam heeft snapt de wetswijziging, althans dat het Rijk als stelselverantwoordelijke behoefte heeft aan gegevens waardoor beleidsplannen ontwikkeld kunnen worden om de landelijke versnippering van preventie- en hulpcapaciteit tegen te gaan. Dit vloeit voort uit de "Hervormingsagenda Jeugd", waarin de opgave is geformuleerd om het inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring te verbeteren. Dit kan onder andere door het verbinden van het elektronisch berichtenverkeer en de beleidsinformatie Jeugd.

Wel plaatst Rotterdam -overigens zowel voor de Jeugdwet als voor de Wmo 2015- vraagtekens bij de veiligheid van de gegevens, de doelbinding en de stelselverantwoordelijkheid, die hieronder zullen worden toegelicht.

Wmo 2015

Veiligheid gegevens

Unieke persoonsgegevens worden gedeeld ten behoeve van sturing en inzichten. Gemeente Rotterdam meent dat het voldoende zou moeten zijn om inzage te hebben in Wmo- en Jeugd uitgaven (zoals nu ook in de "gemeentemonitor") en is het niet nodig dat iedere burger die zorg afneemt op die manier herleidbaar is.

Hoewel juridisch is de (grondslag voor de) gegevensuitwisseling gedekt is, is de consequentie van dit wetsvoorstel dat er grote hoeveelheden bijzondere gegevens worden uitgewisseld met het risico van datalekken. Welke waarborgen zijn er om dat te voorkomen?

Daarnaast hoeft niet iedere organisatie voor zichzelf toestemmingsverklaringen te registreren. Het berichtenverkeer gaat toestemmingsinformatie uitwisselen. Via Digi-D inlog zie je alle zorgverleners. Dat is efficiënt, maar heeft uiteraard ook een keerzijde. Ook hier is de vraag of we de veiligheid van die gegevens (blijvend) garanderen?

Stelselverantwoordelijkheid en decentralisatie

Eerder is de regie op de uitvoering van de Wmo 2015 en Jeugdwet (decentraal) aan gemeentes toebedeeld.

Nu wordt er centrale monitoring ingericht.

Voor de Wmo 2015 (en de Jeugdwet) gaat het om het gebruik van gegevens uit het iWmo / iEB- berichtenverkeer door het CBS. Zij kunnen dan tot op persoonsniveau gegevens koppelen en die gebruiken om beleidsinformatie te genereren. Het argument daarbij is dat die informatie toch al bij de

gegevensknooppunten ligt, en dat het op een andere manier verzamelen tot hoge(re) administratieve lasten bij gemeenten zou leiden.

Het voorstel is voorts om in artikel 2.5.2 van de Wmo 2015 een grondslag op te nemen voor het verstrekken van persoonsgegevens aan de Minister ten behoeve van het waarborgen van de stelselverantwoordelijkheid.

Onduidelijk is wat deze stelselverantwoordelijkheid precies inhoudt en hoe het Rijk hier invulling aan wenst te gaan geven. Er is in 2015 toch gekozen voor een decentraal stelsel waarbij de gemeenten zelf verantwoordelijk zijn voor de houdbaarheid van dit deel van het stelsel?

Bij de aanleiding en doel van het wetsvoorstel wordt voor jeugd verwezen naar de Hervormingsagenda. Daarin is de opgave geformuleerd om het inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring te verbeteren, onder andere door het verbinden van het berichtenverkeer en de beleidsinformatie Jeugd.

Voor wat betreft de Wmo 2015 is deze opgave er niet. Hierin ligt de behoefte blijkbaar eenzijdig bij het Rijk. Ook in het kader van de Wmo 2015 is er echter behoefte aan beter zicht op de uitvoeringspraktijk en daarmee op de Wmo-uitgaven, zodat het Rijk gemeenten binnen de afgesproken verantwoordelijkheidsverdeling beter (beleidsmatig) kan ondersteunen.

Doelbinding

Met de wetwijziging wordt een wettelijke bepaling als bedoeld in artikel 9, vierde lid, AVG in het leven geroepen op grond waarvan het Inlichtingenbureau de gegevens verder moet verwerken: verstrekken ten behoeve van een zwaarwegend belang op het gebied van volksgezondheid/sociale stelsels (artikel 23, eerste lid, onder e, AVG). Uit het wetsvoorstel blijkt duidelijk het doel en het toepassingsgebied van de verdere verwerking. Zoals in paragraaf 2.4 is toegelicht, is verstrekking van gegevens noodzakelijk om het inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel en het stelsel voor maatschappelijke ondersteuning met data en monitoring te verbeteren (MvT p. 22).

Wat is hier het zwaarder wegende belang precies? Waar wordt het verkregen inzicht voor gebruikt?

Het Rijk treft momenteel de voorbereidingen om te komen tot een Toekomstagenda Wmo, maar die is er de eerste 2 jaar niet. Het houdbaarheidsonderzoek Wmo loopt, maar de resultaten van de CPB-raming waarnaar wordt verwezen in de MvT, zijn er op zijn vroegst in 2025. Daarmee is er geen gedragen en gezamenlijke opgave voor Rijk en gemeenten op dit onderdeel. Dit ondersteunt het argument van een gebrekkige doelbinding.

In het kader van deze doelbinding wordt in de MvT (p.24) gesteld:

Er zijn ook geen andere minder ingrijpende manieren om het benodigde inzicht te verkrijgen. Het alternatief – informatie opvragen bij de jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en colleges – leidt tot veel meer verstrekkingen dan nu voorgesteld.

Voor wat betreft de alternatieven voor het halen van gegevens uit het berichtenverkeer wordt verwezen naar de bestaande CBS-monitor.

Daarnaast doen gemeenten reeds vrijwillig mee aan een monitor die wordt uitgevoerd door het CBS. Hierbij werden individuele gemeenten benaderd. Dit gaat echter niet om een structurele informatie-uitwisseling.

Gemeente Rotterdam vraagt zich af wat er vrijwillig of niet structureel is aan die informatie-uitwisseling; het CBS vraagt deze gegevens jaarlijks uit, stuurt ons brieven waarin staat dat het opleveren daarvan wel degelijk verplicht is. Er wordt ook niet duidelijk wat het koppelen aan het berichtenverkeer nu aan extra informatie moet gaan opleveren, of wat het Rijk daarmee wil gaan doen.

In het wetsvoorstel wordt de positie van het CAK verstevigd als het gaat om de informatie over zorgtoeslagen. De link naar de informatiepositie van gemeenten wordt hier nergens gelegd.

Gemeenten voeren steeds meer taken uit op het gebied van de toeslagenaffaire en armoedebeleid, omdat de Belastingdienst en het Rijk te kort schieten in het adequaat uitvoeren van de bestaande regelgeving. En ook in het wetsvoorstel eigen bijdrage Wmo dat nog door de Kamer behandeld moet worden (ingangdatum wellicht 2026), wordt een flink deel van de Wmo-voorzieningen weer onderhevig aan een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Mogelijkerwijs zijn daarbij

inkomensgegevens van inwoners niet alleen relevant voor het CAK, maar ook voor de gemeenten en kan dit helpen om hen te ontlasten in de groeiende hoeveelheid taken die ze van de kant van het Rijk op hun bord krijgen.

In die zin is onderhavig wetsvoorstel een gemiste kans. Er is alleen maar gekeken naar de belangen van het Rijk en het CAK. Gemeente Rotterdam vraagt zich af waarom er niet is nagedacht over de mogelijkheid voor gemeenten om ook over inkomensgegevens (niet alleen voor wat betreft toeslagen) te kunnen beschikken.

Gemeentelijke regelgeving

Na wijziging van de Wmo 2015 dienen de volgende aspecten in de onderliggende regelgeving (de Uitvoeringsregeling Wmo 2015) te worden uitgewerkt: welke gegevens worden verstrekt en verwerkt, hoe vaak en op welke wijze worden deze verzameld en door wie

Er moet echter nog worden bepaald om welke gegevens het gaat. Wie gaat daarop toetsen en gaat de Tweede Kamer hier nog iets van vinden?

Berichtenverkeer

Het berichtenverkeer iWmo brengt alleen het gebruik van bepaalde maatwerkvoorzieningen Wmo (of jeugdhulp) in kaart. Gemeenten verstrekken een deel van dit soort voorzieningen als algemene voorziening en de informatie daarover loopt dus niet via het berichtenverkeer. Als het Rijk zich voor de beleidsinformatie alleen hierop gaat baseren, mist zij dus nog steeds een deel van de informatie. Het is niet uitgesloten dat zichtbaar wordt dat er steeds minder maatwerkvoorzieningen worden verstrekt, terwijl gemeenten deze vaker als algemene voorziening verstrekken. Dat staat ook wel bekend als 'de beweging naar de voorkant'. Hoe gaat het Rijk dan deze beweging in kaart brengen?